

Pengekravsrett, lese- og undervisningsplan vår 2022:

Undervisningen i pengekravsrett består av følgende elementer:

- 1) Forhåndsinnspilte forelesningsvideoer (Videoene er spilt inn tidligere semester. Det har ikke skjedd endringer som gjør det nødvendig med nye videoer. Merk særskilt at ny finansavtalelov, vedtatt 2020, fremdeles ikke har trådt i kraft, og at det er usikkert når det vil skje.)
- 2) Live forelesninger med gruppearbeid, gjennomgang av oppgaver og svar på eventuelle spørsmål. Jeg går også gjennom nye dommer som har kommet etter at videoene ble spilt inn.
- 3) Tre dobbelttimer med kurs
- 4) Fakultetsoppgave
- 5) (I tillegg reiser enkelte av oppgavene i fase 2 og 3 også pengekravsrettslige problemstillinger)

Undervisningen i pengekravsrett gjennomføres i uke 13 og 14. Mandag 28. mars er satt av til egenstudier, slik at dere skal ha tid til å forberede dere ihht. planen som er angitt nedenfor.

Første forelesningstime hver dag settes av til gruppearbeid/kollokvie om de oppgavene som hører til dagens tema (oppgavene er inntatt nederst i dette dokumentet). Jeg er tilgjengelig for spørsmål gjennom timen. Det gjøres ikke opptak av denne timen. I andre time gjennomgås oppgavene som hører til dagens tema. I tillegg svarer jeg på andre spørsmål dere måtte ha. Dersom du ønsker å løse oppgavene på egenhånd eller på et annet tidspunkt, kan du møte direkte til andre time. Andre time tas opp og legges ut.

Forelesning dag 1:

- Læringskrav:
 - pengekravsrettens rettskilder
 - reglene om frigjørende betaling; (tid og sted for betaling, motregning etc.)
 - regler om avsavnsrente ved utilsiktet kreditt
 - Økonomiske rettsvirkninger av betalingsmislighold; forsinkelsesrente og erstatning
- Forberedelse:
 - Les om nevnte temaer ihht. leseplan under
 - Se forelesningsvideo I og II
 - Les oppgave 1, 2 og 3 (diskuteres i gruppearbeid i første forelesningstime).

Forelesning dag 2:

- Læringskrav:
 - Overdragelse av enkle fordringer og forpliktelser
 - Samskyld og regress
- Forberedelse:
 - Les om nevnte temaer ihht. leseplan under
 - Se forelesningsvideo III og IV
 - Les oppgave 4 og 5 (diskuteres i gruppearbeid i første forelesningstime)

Forelesning dag 3:

- Læringskrav:
 - Foreldelse
 - Rettslige konsekvenser av feilbetalinger, herunder læren om *condictio indebiti* og andre grunnlag for tilbakesøking.

- Forberedelse
 - Les om nevnte tema ihht. leseplan under
 - Se forelesningsvideo V og første del av forelesningsvideo VI
 - Les oppgave 6, 7, 8 og 9 (diskuteres i gruppearbeid i første forelesningstime).

Forelesning dag 4:

- Læringskrav:
 - Rettslige konsekvenser av uautoriserte betalingstransaksjoner, herunder reglene i finansavtaleloven og det reviderte betalingstjenestedirektivet om dette
- Forberedelse:
 - Les om nevnte tema ihht. leseplan under
 - Se resten av forelesningsvideo VI
 - Les ny finansavtalelov §§ 4-2, 4-26 og 4-30
 - Les oppgave 10, 11 og 12 (diskuteres i gruppearbeid i første forelesningstime).

Læringskrav	Hovedlitteratur	Tillegglitteratur
Pengekravsrettens rettskilder Reglene om frigjørende betaling; (tid og sted for betaling, motregning etc.)	Bergsåker: Kapittel I, Innledning Kapittel II, Betalingstid. Betalingssted. Moderne betalingsformidling. Lilleholt kapittel 39, Motregning (tilgjengelig som pdf i Leganto)	Hans Fredrik Marthinussen, Rett til å betale kontant? Lov og Rett nr. 9 2019 (15 sider)
Økonomiske rettsvirkninger av betalingsmislighold; forsinkelsesrente og erstatning	Bergsåker: Kapittel VIII, Rettsvirkninger av betalingsmislighold, med hovedvekt på forsinkelsesrenter Hans Fredrik Marthinussen, Forsinkelsesrente og norsk fakturapraksis, Lov og Rett 2006 s 549-560	Inge Lorange Backer, Sakskostnader, forsinkelsesrente og overprøving, Lov og Rett 2013 s. 321-322 (LOR-2013-321) (3 sider)
Regler om avsavnsrente ved utilsiktet kreditt	Bergsåker: Kapittel III, Renter og rentes renter	Trygve Bergsåker, <i>Renter på lønnskrav</i> , Sui Generis: Festskrift til Stein Evju 2016 s. 78-87 (FEST-2016-se-78 (9 sider))
Overdragelse av enkle fordringer og forpliktelser	Bergsåker: Kapittel IV, Overdragelse av fordringer og forpliktelser, bortsett fra punktene 1.3, 2.3.3, 2.3.4, 3.2 og 3.3	

	Kapittel XI.5 Motregning ved overdragelse av krav	
Reglene om samskyld og regress	Bergsåker: Kapittel VI, Samskyld og regress (31 sider)	Karl Rosen, <i>Solidaransvar ved ansvar i og utenfor kontrakt – Rt-2005-870</i> , Tidsskrift for eiendomsrett 2005 s 115-119 (4 sider) Bjarte Thorson, Gruppevoldtekt Hva er en og hva er flere krenkelser? Oppreisningsforpliktelser. Solidaransvarsregelen i skadeserstatningsloven § 5-3. Rt-2008-65, Nytt i privatretten nr. 2 2009 s. 15 (NIP-2009-2-15)
Hovedreglene om foreldelse	Bergsåker: Kapittel XV, Foreldelse (38 sider)	
Rettslige konsekvenser av feilbetalinger, herunder læren om <i>condictio indebiti</i> og andre grunnlag for tilbakesøking	Oskar Otterstrøm, <i>Tilbakesøking ved feilbetaling</i> , Lov og Rett nr. 7 2020 (21 sider)	
Rettslige konsekvenser av uautoriserte betalingstransaksjoner, herunder reglene i finansavtaleloven og det reviderte betalingstjenestedirektivet om dette	Marte Eidsand Kjørven, <i>Who Pays When Things Go Wrong? Online Financial Fraud and Consumer Protection</i> , European Business Law Review 1/2020 (32 sider)	Kjørven, Woxholth og Høgberg, BankID-opplysninger på avveie – om vilkårene for aktivering av forsettsansvaret etter finansavtaleloven § 35 (3) og ny finansavtalelov § 4-30 (4), Lov og rett 06/2021

Oppgaver til forelesningene:

Følgende oppgaver vil bli gjennomgått tirsdag 29. mars:

Oppgave 1: Forfallstid og frigjøringsstid:

I april 2019 fikk Marte Kirkerud låne 20.000 kroner av sin grandonkel Hans Tastad for å kjøpe seg en gammel bil. Marte og Hans skrev en låneavtale der det fremgikk at Marte skulle betale 10 % rente per år. Videre ble det avtalt: "Betalingstid: 10 000 kroner den 1. juni 2020, 10 000 kroner den 1. juni 2022. Påløpt rente betales henholdsvis 1. juni 2020 og 1. juni 2021."

I mai 2020 vant Marte 30 000 kroner på et pengespill. Hun kontaktet da umiddelbart Hans og tilbød seg å innfri lånet med det samme, med renter frem til betalingsdagen. Hans svarte at hun ikke kunne betale før avtalt betalingstid. Marte innvendte at hun måtte ha rett til å innfri gjelden med det samme, om hun ønsket det. I alle fall måtte hun ha rett til å innfri gjelden med det samme dersom

hun dekket det rentetap Hans ville lide ved å motta betaling nå. Hans mente at han ikke var pliktig til å motta betaling nå, enten han fikk dekket rentetapet eller ei.

Spørsmål: Har Marte rett til å innfri lånet i mai 2020? Hvor mye må hun betale i rente?

Oppgave 2: Motregning:

I februar 2018 låner Peder Ås 10.000 kroner av Marte Kirkerud, med forfall 1. desember 2018. I mars kjøper Peder Ås bilen til Marte Kirkerud for 35.000 kroner. I april bryter bilen sammen. Peder Ås krever erstatning fra Marte Kirkerud på 10.000 kroner. Marte hevder det ikke er grunnlag for erstatning, da bilen er solgt «som den er». Medio mai erklærer Peder Ås motregning og anser dermed lånet for oppgjort.

Spørsmål:

- Er vilkårene for motregning til stede?
- Har det betydning for motregningsretten om bilen er brukt i Martes forretningsvirksomhet som omreisende foredragsholder?
- Har det betydning for motregningsretten om lånet er et fastrentelån?

Oppgave 3: Forsinkelsesrente:

Peder Ås drev en liten møbelfabrikk. En av hans maskiner trengte en reparasjon, og Peder tok kontakt med Lars Holms mekaniske verksted, og sa at han trengte omgående reparasjon av en nødvendig maskin. Det ble inngått avtale om reparasjon av maskinen. Det var ikke avtalt noe om betalingsfrist for reparasjonen. Reparasjonen var fullført 1. april 2020, og Holm brakte straks maskinen tilbake til Ås. Holm sendte samme dag faktura til Ås på 100.000 kroner, med betalingsfrist 15. mai. Ås betalte fakturaen 15. juli.

Spørsmål: For hvilken periode kan Holm kreve i forsinkelsesrente i tillegg til det avtalte vederlaget?

Følgende oppgaver vil bli gjennomgått onsdag 30. mars:

Oppgave 4: Overdragelse av enkle fordringer

Eierseksjonssameiet Høyblokka inngikk våren 2014 en avtale med entreprenør Bygg og Bo om oppføring av et garasjeanlegg. Bygg og Bo inngikk på sin side avtale med underentreprenør Peder Ås. Bygg og Bo skulle betale 150.000 kroner for arbeidet. Arbeidet med garasjebygget ble avsluttet med en overtakelsesforretning 1. oktober 2014. Peder Ås sendte deretter faktura til Bygg og Bo. Denne ble ikke betalt.

1. april 2015 oppdaget styrelederen i eierseksjonssameiet, Olga Vold, at garasjebygget hadde fått setningsskader om vinteren. Hun sendte straks en e-post til Bygg og Bo om dette, og Bygg og Bo svarte at Høyblokka «godt kunne forholde seg til Peder Ås med krav på grunnlag av eventuelle mangler med grunnarbeidet og fundamenteringen». Sakkyndige undersøkelser viste at fundamenteringen ikke var faglig godt utført på framsiden av garasjen, og at både tele og tilsig av vann ville føre til store problemer om dette ikke ble rettet opp. Utbedringskostnadene ville bli på rundt 200 000 kroner. Olga sendte på vegne av Høyblokka flere e-poster til Bygg og Bo utover høsten og vinteren, men fikk ikke noe svar. 5. april 2016 ble det åpnet konkurs hos Bygg og Bo, som lenge hadde slitt med betalingsproblemer.

Olga sendte 30. april 2018 et krav til Peder Ås på betaling av 200 000 kroner til dekning av utbedringskostnadene for garasjen. Peder Ås svarte at han ikke var ansvarlig overfor Høyblokka som byggherre. Han hadde dessuten ikke mottatt betaling for arbeidet med garasjeblokka.

Spørsmål: Er Peder Ås ansvarlig overfor Høyblokka, og i så fall for hvilket beløpet? Legg til grunn at arbeidet med garasjelegget er mangelfullt utført. Spørsmål om direktekrav skal ikke behandles.

Oppgave 5: Samskyld

Fire menn deltok i gruppevoldtekt av en 16 år gammel jente. Standardbeløpet for oppreisningserstatning etter voldtekt begått av én gjerningsperson er 100.000 kroner. I skl. § 5-3 nr. 1 står det: «Flere som plikter å betale erstatning for samme skade, svarer en for alle og alle for en. Det samme gjelder flere som plikter å betale oppreisning for samme skade, krenking eller mislige atferd, dersom ikke retten bestemmer annet.»

Hvor mange krav om oppreisningserstatning oppstår? Oppstår samskyld og hva er i så fall heftelsesformen?

Noen alternativer: (det kan finnes flere)

Alternativ a: Alle gjerningspersonene må betale 100.000 kroner hver til jenta

Alternativ b: Gjerningspersonene er solidarisk ansvarlige for totalt 100.000 kroner

Alternativ c: Gjerningspersonene er solidarisk ansvarlige for 400.000 kroner

Alternativ d: Gjerningspersonene er solidarisk ansvarlige for 200.000 kroner

Følgende oppgaver vil bli gjennomgått torsdag 31. mars:

Oppgave 6: Foreldelse I

Rørleggertjenester AS kjøpte en varebil av Flotte Varebiler AS med levering 1.2.2014. I begynnelsen av januar 2016 (2.1.2016) sluttet bilen plutselig å virke. Rørleggertjenester sendte samme dag en e-post til Flotte Varebiler AS med krav om retting, evt. erstatning. Flotte Varebiler motsatte seg kravet. Etter en del korrespondanse mellom partene tok Rørleggertjenester til slutt ut forliksklage 1. mars 2017. Forutsett at bilen har en skjult mangel.

1. Er eventuelle krav som følge av skjult mangel falt bort som følge av for sen reklamasjon?
2. Er eventuelle krav som følge av skjult mangel falt bort på grunn av foreldelse?

Istedenfor forløpet som beskrevet ovenfor, kan vi nå tenke oss samme faktum men med andre datoer:

Rørleggertjenester AS kjøpte en varebil av Flotte Varebiler AS med levering 1.2.2014. Medio februar 2016 sluttet bilen plutselig å virke. Rørleggertjenester sendte samme dag en e-post til Flotte Varebiler AS med krav om retting, evt. erstatning. Flotte Varebiler motsatte seg kravet. Etter en del korrespondanse mellom partene tok Rørleggertjenester til slutt ut forliksklage 15. februar 2017. Forutsett at bilen har en skjult mangel.

1. Er eventuelle krav som følge av skjult mangel falt bort som følge av for sen reklamasjon?
2. Er eventuelle krav som følge av skjult mangel falt bort på grunn av foreldelse?

Oppgave 7: Foreldelse II

Et uaktsomt investeringsråd høsten 1997 medfører tap høsten 2020. Er kravet foreldet?

Oppgave 8: Foreldelse III

Foreldelsesloven § 28 lyder: «Skyldneren kan ikke bindende vedta at foreldelse ikke skal inntre i samsvar med reglene i denne lov. Etter at fordringen er oppstått, kan han likevel vedta fristforlengelse med virkning for inntil 3 år om gangen regnet fra vedtagelsen, likevel ikke ut over 10 år fra den dag da foreldelsesfristen ellers ville løpt ut.»

Spørsmål: På hvilken måte likner/skiller den seg fra regler om fravikelighet i forbrukerkjøpsloven og annen kontraktslovgivning? I en forbrukerkjøpsavtale der forbrukeren krever erstatning av selgeren. Er det kreditor eller debitor som er den svake part?

Oppgave 9: Tilbakesøking

Bakmenn «kjøper» prostituerte som ledd i menneskehandel. Bakmennene tar alle inntektene ifbm. prostitusjonsvirksomheten.

Spørsmål: Kan de prostituerte krave inntektene fra prostitusjonsvirksomheten tilbakebetalt?

- Har det betydning at avtaler om prostitusjon strider mot lov og ærbarhet og ikke kan fullbyrdes gjennom domstolene?
- Har det betydning at pengene stammer fra samfunnsskadelig og uønsket virksomhet?
- Har det betydning at pengene kan inndras som ledd i straffeforfølgningen?

Følgende oppgaver vil bli gjennomgått fredag 1. april:

Oppgave 10: Betalingstransaksjoner I

Marte Kirkerud hadde gjennomført en totalrenovering av badet i leiligheten sin. Avtalt vederlag for arbeidet var 300.000 kroner. Marte var veldig fornøyd med arbeidet som var utført, og la ut en god anmeldelse av håndverkeren på Finn.no. Kort tid etter ferdigstilling fikk hun en mail med faktura fra entreprenøren. Beløp og beskrivelse av arbeidet stemte og Marte betalte fakturaen. Et par dager senere fikk hun en ny mail med ny faktura. Hun skrev tilbake at hun allerede hadde betalt. Håndverkeren svarte at de ikke hadde sendt ut noen faktura før nå, og at de heller ikke hadde mottatt penger. Marte videresendte den første mailen/fakturaen. Håndverkeren opplyste at det måtte være svindel, for denne fakturaen hadde de ikke sendt, og oppgitt kontonummer var ikke deres. Antakelig hadde en svindler brukt informasjonen i anmeldelsen til å sende en falsk faktura.

Spørsmål: Må Marte betale? Kan hun kreve pengene som ble feilbetalt tilbake fra banken? Løs oppgaven med utgangspunkt i **ny** finansavtalelov.

Bakgrunnsinfo til oppgave 11 og 12:

Legg til grunn at følgende klausul er inntatt i standardavtalen for BankID:

BankID er personlig og skal ikke overdras eller på annen måte overlates til eller brukes av andre enn Kunden eller Brukeren. Passord, personlige koder og andre sikkerhetsprosedyrer må ikke røpes for noen, heller ikke overfor politiet, Utsteder eller husstandsmedlemmer. Kunden og Brukeren skal benytte oppdatert programvare, herunder operativsystem, nettleserprogram og annen programvare for sikker kommunikasjon med nettstedet, samt antivirusprogramvare. For øvrig skal Kunden eller Brukeren følge Utsteders til enhver tid gjeldende sikkerhetsråd.

Oppgave 11: Betalingstransaksjoner II

Peder Ås var 79 år. På grunn av korona hadde han vært mye alene det siste året, og så frem til å få vaksine. En dag fikk han en e-post fra Oslo kommune om at det var hans tur. Mailen inneholdt en link til en nettside der han ble bedt om å identifisere seg med bruk av BankID. Mailen og nettsiden linken førte til var i realiteten skrevet av svindlere. Verken mail eller nettside så spesielt profesjonell ut, men Peder Ås, som ikke var så vant til å bruke digitale verktøy, fattet ikke mistanke. Han hadde også lest i Aftenposten at Oslo kommune sendte ut slike e-poster med link til en side hvor man måtte bruke BankID, så han fattet ikke mistanke. Svindlerne tømte Peder Ås sine sparekontoer, hvor han gjennom et langt liv hadde spart til pensjonstilværelsen. Til sammen 400.000 kroner hadde forsvunnet. Da Ås oppdaget at penger hadde forsvunnet kontaktet han banken.

Spørsmål: Må banken dekke hele eller dele av Peder Ås sitt tap? Løs oppgaven med utgangspunkt i ny finansavtalelov.

Oppgave 12: Betalingstransaksjoner III

Peder Ås var 79 år. På grunn av korona hadde han vært mye alene det siste året, og så frem til å få vaksine. En dag fikk han en e-post fra Oslo kommune om at det var hans tur. Mailen inneholdt en link til en nettside der han ble bedt om å identifisere seg med bruk av BankID. Både mail og nettside var ekte. Peders problem var imidlertid at han ikke klarte å logge seg inn. Gjennom et langt liv hadde han stort sett unngått å bruke digitale verktøy. Sønnen hans hadde opprettet en avtale om fullmakt med banken, slik at han kunne få tilgang til Peder Ås sin nettbank ved hjelp av sin egen BankID-brikke. Det var sønnen som ordnet med betaling av regninger. Denne fullmakten gjaldt imidlertid bare for nettbanken. Sønnen kunne derfor ikke hjelpe Peder Ås med å få registrert seg for vaksine. Sønnen var dessuten i karantene, og kunne ikke komme på besøk.

Peder hadde ikke kontakt med andre personer enn hjemmehjelpen som kom innom med mat og medisiner til han en gang om dagen. Han ba hjemmehjelpen om bistand til å få registrert seg for å få vaksine. Han satt ved siden av hjemmehjelpen, som fikk BankID-brikken og passordet til Peder, og som sørget for registrering til vaksine. Hjemmehjelpen, som lenge hadde slitt med dårlig økonomi, så sitt snitt til å ta med kodebrikken da hun kom neste dag. Peder Ås oppdaget ikke at brikken var borte. Da han senere skulle i butikken, fikk han imidlertid ikke betalt i kassen. Det var ikke dekning på kontoen. Han skjønnte ikke hvorfor, ettersom han visste at det nettopp hadde kommet inn pensjon. Han ringte sønnen sin, som logget på nettbanken og fant ut at både brukerkontoen og sparekontoen til Peder Ås var tømt for penger. Til sammen hadde 400.000 kroner forsvunnet. Peder Ås kontaktet da banken.

Spørsmål: Må banken dekke hele eller deler av Peders tap? Løs oppgaven med utgangspunkt i ny finansavtalelov.